

Skattesystemerne af 1802 og 1903.

Af

Michael Koefoed.

Efter mange og lange Forhandlinger er Overvejelserne om en Omordning af vort direkte Skattevæsen nu omsider ført til Ende, idet Lovene af 15. Maj 1903 har tilvejebragt en fuldstændig Forandring i det Skattegrundlag, man havde vænnet sig til at betragte som det gængse her i Landet i de sidste 100 Aar. Dette skal dog ikke forstaas paa den Maade, at det Skattegrundlag, vi nu forlade, opstod netop i den Skikkelse, vi har kendt det, for 100 Aar siden; tværtimod, med Hensyn til Skatterne paa den dyrkede Jord maa vi adskilligt længere Tid tilbage for at finde deres Oprindelse, og de er heller ikke i de sidste 100 Aar blevet opkrævet paa samme Basis og med samme Satser som de i 1802 normerede; men netop for 100 Aar siden søgte man, da ny Skattepaalæg viste sig fornødne, at tilvejebringe en ligelig Beskatning af alle Landets faste Ejendomme, og de Forandringer, der i Løbet af det følgende Aarhundrede blev foretaget, gik i det væsentlige ud paa yderligere at tilvejebringe den ønskede Overensstemmelse. I det store og

hele frembyder imidlertid de to med 100 Aars Mellemrum foreliggende Skattesystemer saadanne Berøringspunkter, at det vil være af Interesse og ogsaa fuldt ud tilladeligt at drage en Parallel imellem dem som Grundlagene for Landets direkte Statsbeskatning, det ene for et Tidsrum af 100 Aar, det andet — ja det skal Tiden vise.

Tiden omkring 1800 var rig paa Reformers paa alle Omraader, og den betegner et umaadeligt Fremskridt i mange Henseender; jeg behøver kun lige at nævne Landboreformerne, Toldloven af 1797, de friere Bestemmelser for Haandværk og Industri, Ordningen af Landets Skolevæsen, Fattigvæsen osv., for at det skal falde i Øjnene, og for at man skal faa et tydeligt Indtryk af, hvor langt vi den Gang efter trange Tider og slette Kaar førtes ved en dygtig Styrelses overlegne Syn paa Forholdene. Men desværre var der jo ogsaa de samtidige Krigsforhold i Europa, som ikke lod Danmark uberørt, men tværtimod paaførte Landet store Ulykker.

Som en Følge bl. a. af disse Krigsforhold faar vi Frdn. af 1. Oktober 1802, hvorved der paabødes en aarlig Afgift af Besiddelse, Nytte og Brug af faste Ejendomme i Kongeriget Danmark (de samtidige Skattepaalæg i Norge og i Hertugdømmerne skal jeg ikke komme ind paa). I Forordet til Frdn. motiveres det nye Skattepaalæg bl. a. med de Foranstaltninger, det under de daværende Krigsforhold i Europa havde været nødvendigt at foretage for at sikre Landet mod fjendtlige Overfald og for at beskytte Handel og Skibsfart. Dette, i Forbindelse med de paa Grund af stigende Priser og udvidet Statsvirksomhed voksende Stats-

udgifter og de vedvarende Anstalter, der maatte træffes til Landets Beskyttelse, udfordrede ogsaa stadig saa store Udgifter, at de ikke kunde bestrides ved Hjælp af de daværende Indtægter. Det var derfor nødvendigt at gaa til et nyt »almindeligt Paabud«, og for Danmarks Vedkommende fandtes det hensigtsmæssigst at kræve det i Form af en aarlig Afgift af Besiddelse, Nytte og Brug af faste Ejendomme, og det sloges udtrykkelig fast straks i Indledningen, at for saa vidt Jorden angaar skulde Skatten, modsat tidligere, fuldt ud hvile saa vel paa de privilegerede som paa de upriviligerede Jorder.

Af de Forakter, som ligger ved Sagen om Skatteforordningen af 1802, fremgaar det, at man baade paa Grund af de ordinære og de ekstraordinære Udgifters Vækst var nødt til at gaa til større Skattepaalæg; til Brug for saadanne ansaa man det for umuligt at benytte den gamle Matrikel (af 1688), da dette Grundlag efterhaanden var blevet ganske uligeligt og forældet (»staar ikke engang i et endog ufuldkomment Forhold til Maalet og Værdierne af Landet og Ejendommene«).

Naar man gennemser Akterne, mærker man iøvrigt tydeligt Paavirkning fra Tidens fysiokratiske Ideer og fra Adam Smiths økonomiske Læresætninger; om denne Paavirkning bærer saaledes følgende Ytringer Præg: »Direkte Skatters Mulighed beror paa de Fremskridt, Kultur har gjort, paa Produktionen og paa Produkternes Værdi, hvilket alt mere eller mindre kan bedømmes efter Ejendoms-Værdien, og i denne Henseende kan ogsaa et Gennemsnits Anslag af faste Ejendommers Værdi være nyttigt. — Ved Produktionen og Produkternes Afsætning maa Formuerne til at betale Skatterne tilvejebringes. — Naar der altsaa opstaar en ivrig Kappen

til at erhverve Ejendomme og Besiddelse af Land, naar store og smaa Kapitaler anvendes til Køb eller Forpagtninger, og naar Priserne af Land og Jordlodder stige, efterat Lovene har ryddet af Vejen den Tilstand eller de Indskrænkninger, som hindrede Ejendoms Deling og fri Virksomhed, da kan man til Dels af Jords nye og forhøjede Værdi slutte, at der tillige er blevet aabnet nye Velstandskilder for Besiddere af alle Klasser og for Staten«. — Men naturligvis maa man indrømme, at selv den mest hensigtsmæssige Matrikel, hvorved man forstaar en i en vis Tid uforanderlig Maalestok, umuligt kan opfylde alle de Fordringer, der maa stilles til en retfærdig Skattepaaligning; thi »var den endog grundet paa den nøjeste Udmaaling efter Fod og Tommer af Arealet og paa den omhyggeligste Bonitering, saa forudsætter dette dog blot Muligheden af Jordens Brug, sammes virkelige Brug kan Matrikelen umulig forud bestemme«. I den Henseende paapeges den forskellige Kapitalanvendelse, Stedets Beliggenhed, Klimaet, de forskellige Afgrøder, Jorden kunde bære, m. m.

Det hedder endvidere, og her mærker man ogsaa tydeligt de da herskende økonomiske Ideer: »Nødvendighed foreskriver ofte Love, naar der skal paalægges Skatter. Men saalænge det almindeliges Vel kan tages i Betragtning ved at foreslaa en Forøgelse af Afgifterne, kunde efterfølgende Grundsætninger tjene til derefter at prøve de direkte Afgifter af Landejendomme, som maatte foreslaas:

- 1) At den Afgift, som skal svares af en vis Genstand eller Ejendom, er almindelig for alle, forsaavidt

Landets Forfatning og reale eller personelle Rettigheder tilsteder det.

- 2) At Afgifterne ere saaledes beskafne, at man kan forudsætte, at samme efter en vis Epoque ene og alene kan bestrides ved Kulturens Fremskridt og ved Ejendommens og Produkters Værdiforøgelse, saa Ejerens og Statens Kræfter ikke svækkes og dens Kilder til Velstand ikke udtømmes.
- 3) At Oppebørslen af den nye Afgift er simpel, at der bestandig er et reelt Pant for dens Erlæggelse, uden at der behøves nogen Undersøgelse angaaende Udgift og Indtægt, Anvendelse af Kapital eller Arbejde.*

— De mellemliggende 100 Aars rivende økonomiske Udvikling har forandret meget, og Forholdsregler, man den Gang var bange for, viger man under de nuværende Kulturforhold ikke tilbage for; men Lighedspunkter er der ogsaa mange af, og har man fulgt de sidste Aars Skattedebatter, er det med en vis Interesse, at man allerede for 100 Aar siden i de samme Forakter ser fremhævet, at naar man vilde gaa til en ny Matrikel for de nye Skatters Vedkommende, forudsattes det »at den nuværende Matrikel blev anset som en uforanderlig Kanon i Henseende til de nuværende Skatter, efter hvilke Ejendomme ere blevne erhvervede«. De gamle Afgifter paa Jorden ansaas altsaa den Gang som en Grundbyrde, ikke som en Skat.

Afgiften ifølge Frdn. 1802 var en Skat paa alle Landets faste Ejendomme, og den var ordnet saaledes, at Landbruget beskattedes gennem en Skat paa Jord, alle andre Erhverv — i Byerne og paa Landet — gennem en Bygningsafgift. Med Hensyn til Landbrugs-

beskatningen skelnedes mellem Hovedgaardsjord og Bondejord. Hovedgaardsjorden opmaales og ansattes til en Værdi pr. Td. Land Ager og Eng af ikke lavere end 50 Rdl. C. og ikke højere end 100 Rdl. C. Skove, Overdrev, Moser o. desl. regnedes ikke efter Flademaal, men toges med i Beregningen ved Ejendommenes Klassifikation som Hjælpemidler til Kulturen eller som Midler til Fordele og Bekvemmeligheder for Ejerne og Besidderne. Af hver Td. Ld. svaredes fra 10 til 14 Skilling i Skat (respekt. for de to Ydergrænser 50 og 100 Rdl.). Naar Ejeren selv drev Ejendommen, betalte han det hele; var den bortforpagtet, fordeltes Skatten paa Ejeren (»Besiddelse») og Forpagteren (»Nytte og Brug»). Bondejorden ansloges til Værdi efter Td. Hartkorn i 14 Klasser, ikke lavere end 150 og ikke højere end 800 Rdl. C. pr. Td. Der skulde beregnes en Middelværdi distriktsvis, og Distrikterne skulde være saaledes inddelte, at der i et og samme Distrikt ikke fandtes Hartkorn af alt for forskellig Værdi. Skattesatsen laa mellem 72 Sk. (1 Td. = 150 Rdl.) og 1 Rdl. 80 Sk. (1 Td. = 750 à 800 Rdl.). Var det Selvejerjord, betalte Ejeren hele Afgiften, var det Arvefæstejord eller Fæstejord, deltes Skatten efter givne Regler mellem Ejeren og Brugeren. — Købstadjorder ansattes til Værdi pr. Td. Ld. efter deres gangbare Middelpriis eller i Forhold til den Afgift, som efter Middeltal deraf svaredes ved den Købstad, hvortil de ligge, ikke højere end til 100 Rdl. C. pr. Td. Ld. og ikke lavere end 50 Rdl. C. Afgiften var den samme som ved Hovedgaardsjorder (fra 10 til 14 ρ). Var Byen Ejer af Jorden og havde lejet den ud, svarede Byen selv den Ejeren paahvilende Skat.

Med Hensyn til Bygningsafgiften bestemtes det, at den skulde svares ikke af Bygningen som Bygnings-Ejendom, men af Nyttens og Brugen, den gav Besidderne, det være Ejere eller Lejere. Skatten skulde udmaales med Bygningernes Kvadratmaal som Grundlag. I København skulde ethvert Forhus, Baghus og Sidehus (Skure til Brænde, Tørv, Kul eller »andre saadanne smaa Bekvemmeligheder« var dog fritagne) opmaales efter Udsiderne i Længde og Bredde og derefter beregnes i □ Alen etagevis fra Grund til Tag. I de andre Købstæder beregnedes ogsaa alle For-, Side- og Baghuse, forsaavidt de brugtes til Bolig, Husholdning og Værksteder, medens Stalde, Udhuse til Avlen m. m. var fritagne. I København svaredes af Forhuse $1\frac{1}{2}$ β pr. □ Alen og af Side- og Baghuse 1 β. Lejligheder under 64 □ Alen (senere udvidet til 80 □ Alen) var fritagne. I de andre Købstæder varierede Skatten fra $\frac{3}{8}$ β pr. □ Alen (for Ejendomme, der var assurerede til 200 à 300 Rdl.) til $1\frac{1}{2}$ β (for Ejendomme assurerede til 4000 Rdl. og derover). Af Huse, der ikke var assurerede til 200 Rdl., svaredes ikke Skat. Det var udtrykkelig bestemt, at Lejeren skulde udrede den Del af Skatten, der efter Kvadratindholdet faldt paa ham. Offentlige Ejendomme til offentligt Brug — ikke til Embedsbolig o. dsl. — var fritagne. Paa Landet var Landbrugsejendomme samt Huse med liden eller intet Jord, som var opført paa matrikuleret Jord til Brug og Benyttelse for Landboere, som lever af Jordbrug eller Fiskeri, samt Huse, der benyttes af de Haandværkere, som maatte findes paa Landet, fri for Skat. Saadan skulde derimod svares af Lyststeder, Fabriker, Kroer, Møller o. dsl., og Skatten beregnedes paa samme

Maade som i de mindre Købstæder. Endelig var der givet Regler for Skat af Tiender. — Jord- og Tiende-skatten skulde erlægges kvartalsvis, Bygningsafgiften halvaarsvis. Ejere af de faste Ejendomme hæftede for disses fulde Beløb og skulde betale hele Skatten, men havde saa Regres hos Brugerne for deres Andel. Der blev nedsat særlige Amts- og Købstadkommissioner til at undersøge og bestemme Ejendommenes Beskaffenhed og Værdi i Henhold til nærmere Instruktion. Til disse skulde Indbyggerne meddele alle de Oplysninger, de maatte behøve, saasom Genparter af Opmaalings- og Udskiftningsforretninger, Kort, Skøder, Jordebøger, Forpagtningskontrakter o. s. v.

Endelig bestemtes det i Frdn., at en ny Matrikel skulde udarbejdes, dog saaledes at de hidtil paalignede Skatter og den Del af den i 1802 paabudte Afgift af Bondejord, som kunde anses alene paalagt Jordens Besiddelse, skulde vedblive at hvile uforandret paa det ved den gamle Matrikel ansatte Hartkorn. Bornholm skulde svare halv Skat mod det øvrige Land.

Saaledes var Reglerne, og de var gode nok, men selve Ansættelsen lod derimod en Del tilbage at ønske. Man stod dengang uden de fornødne Hjælpe-midler, kendte ikke engang Arealernes nøjagtige Størrelse, og det var vanskeligt at tilvejebringe Enhed i Ansættelsen Landet over, maaske gik man ogsaa for hurtigt frem.*) Faktum var i alt Fald, at allerede i 1818 blev de Skatter, der var paalagt Landejendommene efter denne Vurdering, tilligemed en Del ældre

*) Alle Landets Jorder opgjordes til 105 Mill. Specier (420 Mill. Kr.), og Skatten androg i 1806 af Jorder og Tiender 503,000 Rdl. C. Bygningsafgiften indbragte samtidig 124,000 Rdl. C.

Skatter paa Jorden under Navn af »Landskat«, lagt over paa det gamle Hartkorn, og den nye Taksation havde derefter kun praktisk Betydning som Grundlag for Bankhæftelsen af 1813. Samtidig gik det i 1804 paabudte store Matrikuleringsarbejde sin rolige Gang, og først ved en Fr.dn. af 1840 blev det bestemt, at Skatterne paa Landet skulde deles i 2 Dele, hvoraf den større Del skulde udredes som en fast uforanderlig Afgift af hver Ejendom, udregnet efter det gamle Hartkorn (Gammelskatten), medens den anden Del (Landskat) overførtes til det nye Hartkorn. Derved skete det i 1802 givne Løfte Fyldest. Paa det nye Hartkorn kom derefter ogsaa den i 1850 ved Sammensmeltning af en Del gamle Paabud fremkomne Ligningsskat til at hvile. Saavel Gammelskatten som Land- og Ligningsskatten er stadig blevet opkrævet med samme Satser, medens Landskatten fik en ubetydelig Forhøjelse i 1868 (1872 paa Bornholm).

For Købstædernes Vedkommende blev ogsaa nogle ældre Afgifter i 1850 slaet sammen til Ligningsskatten, som i øvrigt var en ret uvæsentlig Afgift, der var fastsat med en Sum for København, en for de øvrige Købstæder, hvilken sidste fordeltes mellem Byerne efter Bygningernes Assurancesum og Folkemængden, og som i øvrigt mere kom til at fremtræde som en Skat paa Byerne end paa Borgerne, da disse sidste betalte den gennem deres kommunale Skattebidrag til Byens Kæmnerkasse, hvorfra den indbetaltes i Statskassen. En langt væsentligere Afgift var derimod den i 1802 indførte Bygningsafgift. I Slutningen af det 17. Aarhundrede havde man haft en Skat paa Bygninger og Grunde i Byerne, men efter 1694 havde Købstæderne

været fri for faste direkte Skatter, da man ansaa dem for tilstrækkeligt beskattede ved de indirekte Afgifter, navnlig Portkonsumtionen. Nu kom altsaa i 1802 Bygningsafgiften, og den er senere gentagne Gange blevet forhøjet. I 1808 blev der paalagt en ny Bygningsafgift efter Assurancesummen; af Forakterne til Frdn. af 1802 ser man, at denne Form allerede var under Overvejelse i 1802 i Stedet for Skatten efter Arealet, men man foretrak Arealskatten som mere praktisk. Assuranceafgiften blev ogsaa snart hævet, men den samtidige Forhøjelse af Arealskatten for København blev bestaaende. I 1816 blev Bygningsafgiften forhøjet ved Ildstedsskattens Bortfalden. Resultatet af de gentagne Forhøjelser og af Formindskelsen ved Skattesatsens Omsætning fra Courant til Rigsmønt blev alt i alt, at Afgiften i København efterhaanden forhøjedes med $\frac{3}{4}$ af den oprindelige Skattesats, i Købstæderne og paa Landet med $\frac{1}{4}$. Efter Næringslovens Indførelse, hvorved Næringsretten blev betydelig udvidet for Landets Vedkommende, ophævedes de tidligere Fritagelser for Haandværkere paa Landet, og ved senere Love er Fritagelserne for smaa Lejligheder blevet udvidet.

— Principet for vor direkte Statsbeskatning af faste Ejendomme i Løbet af det 19. Aarhundrede var altsaa, at enten betalte Folk Hartkornsskat (Gammel-, Land- og Ligningsskat), nemlig for saa vidt de drev Landbrug, eller ogsaa Bygningsafgift, naar de levede af andre Erhverv i By og paa Land, hvortil sluttede sig Ligningsskatten af Byerne.

De faste Ejendomme har altid i ældre Tider været et yndet Skatteobjekt; man havde her noget reelt at holde sig til, og en retfærdig Udregning og Fordeling

af Skatten lod sig nogenlunde let praktisere. Men hvad der passer under stabile og mere uudviklede Forhold, kan naturligvis ikke forsvares naar Konjunkturerne i Løbet af endog meget kort Tid medfører stærke Svingninger, og naar efterhaanden Indtægter fra andre Kilder end de faste Ejendomme kommer til at indtage en stedse mere fremskudt Plads inden for Samfundsøkonomien. Alt som Tiden skred frem, lød Klagerne over Paaligningsmaadens Uretfærdighed derfor højere og højere, og det var let i vore Dage at paavise urimelige Konsekvenser af det hele System. Ligesom i vore Nabolande — Preussen, Sverige og England — maatte man derfor komme til en Forandring, saaledes at den direkte Statsbeskatning kom til at rette sig efter Tidens Krav og blev mere ensartet. Ganske vist er der megen Sandhed i den gamle Sætning: »Gamle Skatter ere gode Skatter«, men overfor paaviselige Uretfærdigheder i et bestaaende gammelt Skattesystem holder Sætningen ikke Stik, og selv om den hele direkte Statsbeskatning nu kun udgjorde $\frac{1}{5}$ af alle Statsskatter og derved blev mindre fremtrædende, maa man dog foretrække, at en Uretfærdighed — selv om den kun angaar en lille Del af Helheden — udslettes.

Det vil være ganske umuligt at sige noget tilforladeligt om det nu forladte Skattesystems Ligelighed. Spørgsmaalet herom deler sig i to Dele: 1) medførte Systemet en ligelig Beskatning mellem Land og By, og 2) hvilede det atter indenfor de to Hoveddele ligeligt paa de enkelte Skatteydere.

Spørgsmaalets Besvarelse vanskeliggøres allerede paa Forhaand derved, at der langt fra er Enighed om, hvor vidt den væsentligste Del af Hartkorns-

skatterne, nemlig Gammelskatten (de 5 Mill. Kr. af de $6\frac{3}{4}$ Mill. Kr.), rettelig var at anse som en Skat eller som en Grundbyrde. Allerede teoretisk set stod Mening mod Mening — imod den da gængse Opfattelse hævdede saaledes Falbe Hansen i »Danmarks Statistik« allerede for 20 Aar siden, »at det næppe vilde være rigtigt helt at se bort fra Gammelskatten, slet ikke at betragte denne som Del af Beskatningen« — og i det praktiske Liv var Besvarelsen selvfølgelig end mere divergerende og Afgørelsen ret uløselig. Men selv om man betragtede samtlige $6\frac{3}{4}$ Mill. Kr. Hartkornsskatter som Skatter paa Landbruget — de 40 pCt. af Befolkningen —, overfor hvilke stod 4 Mill. Kr. (de 2,9 Mill. Kr. af Byerne, 1,1 Mill. Kr. paa Landet) i Bygningsafgift paa Erhvervene uden for Landbruget — de 60 pCt. af Befolkningen — saa kunde man deraf nok slutte, at Skatten ikke hvilede ligeligt, men man faar derved ikke Midler i Hænde til at se, hvor uligelig den var. I Skattekommissionens Betænkning opgøres Landbrugsejendommenes og Skovenes Værdi til 2250 Mill. Kr., Bygninger i Byerne og paa Landet, som svare Bygningsafgift, til 1630 Mill. Kr., saaledes at Skatten udgjorde respkt. 3 og $2\frac{1}{2}$ p. m. af Ejendomsværdien; men dette giver ogsaa kun et ufuldkomment Billede af Forholdene — foruden at mange andre Forhold spille ind med.

Og vender man sig dernæst til de enkelte Ydere, vil det være meget let at paavise skrigende Uretfærdigheder. Selv om nemlig Hartkornet i det store og hele for større Dele af Landet under et kan synes at være et ret brugbart Sammenligningsmaal og langt at foretrække for en Opgivelse i Tdr. Land,

saa ved enhver, at der paa Grund af de uhyre Forandringer siden Matrikelens Foretagelse, hvor man bl. a. slet ikke tog Hensyn til Beliggenhedsmomentet, efterhaanden er fremkommet store Forskelligheder fra Ejendom til Ejendom; og hvad der ganske vist maatte falde stærkt i Øjnene var, at naar der sad to Gaardmænd i samme Sogn med lige store og lige gode Gaarde, den ene prioriteret til Skorstenen, den anden gældfri, saa betalte de dog — Hartkornet forudsat ens — samme Statsskat, hvilket hænger sammen med, at al ikke i faste Ejendomme anbragt Kapital efter Skattesystemet i 1802 var skattefri, hvorved en Tilbagevæltning af Skatten fra Ejeren til Prioritetshaveren blev umuliggjort.

Men hvilede Hartkornsskatterne uligeligt, kan Misforhold lige saa let paavises ved Bygningsafgiften. Dens Retfærdighed bunder i, at større Indtægt skulde give sig Udtryk i større Bolig; men det er mere end tvivlsomt, en lille og velhavende Familie bor i en Lejlighed af ringe Kvadratindhold, en stor og maaske mindre velstillet Familie udkræver alene paa Grund af sin Størrelse mere Husrum; mange Bedrifter kræver stor Plads, men hvem kan sige, at der tjenes saa mange Hundreder af en stor Jernstøberforretning som Tusinder af en Købmandsforretning en gros, der maaske drives fra en lille Kontorlejlighed, og dog har den første en ganske anderledes stor Bygningsafgift end den sidste.

Dog fra først af spillede disse Forhold ikke nogen stor Rolle, Systemet var i sin Oprindelse godt, men det hvilede efterhaanden ganske uligeligt Mand og Mand imellem, og det samme var rimeligvis ogsaa Tilfældet, naar man sætter Land overfor By, hvortil ogsaa

kom Hartkornsskatternes Uforanderlighed modsat Bygningsafgiftens stadige Vækst. Under disse Forhold var en Forandring derfor efterhaanden blevet paa-trængende nødvendig her i Landet som i andre Lande, og den maatte komme, og det selv uden det »be-trængte Landbrugs« Veraab, hvor man i Agitationens Tjeneste ofte saa anvendt det mest haandgribelige Ukendskab til Skatteforholdene i Byerne (og navnlig i Hovedstaden), og ogsaa selv om Kommunerne ikke gennem den nyere Tids og den nyere Lovgivnings stigende Krav havde faaet saa store Udgifter, som de nu har, hvortil Beløbene delvis tilvejebragtes paa et saa forældet og ensidigt Skattegrundlag, som Hartkornet i Tidens Løb var blevet.

Spørgsmaalet blev saa, om man skulde følge det preussiske System og — ikke mindst under Hensyn til, om Gammelskatten dog ikke for en Del var en Grundbyrde — skulde overføre de gamle Skatter paa faste Ejendomme til kommunalt Brug, eller om man skulde følge det svenske System og gaa til en ligefrem Afskrivning. Da Skattereformen første Gang fremsattes i 18⁹⁶/₉₇ under Ministeriet Reedtz-Thott, gik Reformen nærmest i den preussiske Retning, idet man foreslog at overføre Land- og Ligningsskatten samt en Del af Bygningsskatten og af Gammelskatten til Kommunerne; det samme Princip fastholdtes i den af Folketinget nedsatte parlamentariske Skattekommissions Forslag, dog var Overførelsen betydelig større. Men det endte med en fuldstændig Opgivelse af alle de hidtil opkrævede Skatter af faste Ejendomme som Statsskatter, efterat Landstinget ved Behandlingen af Ministeriets Sehesteds Skatteforslag havde stillet et i

denne Retning sigtende Forslag. Det skete her som saa ofte, der »gik Politik« i Sagen, og saa maa de teoretiske Betragtninger vige Sædet for de opportune og komme i anden Linie. Resultatet blev: Staten gav Afkald paa Gammelskatten, Land- og Ligningsskatten af Hartkornet, Ligningsskatten af Byerne samt Bygningsafgiften og indførte som nye Statsskatter dels en Ejendomsskyld, dels en Indkomst- og Formueskat.

Forskellen mellem de to Systemer kan kortelig resumeres saaledes: I 1802, da Staten maatte have nye Indtægter, baserede man det nye Skattesystem udelukkende paa Landets faste Ejendomme, idet Befolkningen svarede henholdsvis Hartkornsskat eller Bygningsafgift, alt eftersom de levede af Landbrug eller andre Erhverv; man gik her væsentlig ud fra »Nytteprincippet« som det rette Grundlag for Beskatningen. I 1903 ophævedes alle de gamle Statsejendomsskatter, og til Dækning for den herved foraarsagede Indtægtsnedgang indførtes dels en Skat paa hele Landets Befolkning efter Skatteydernes Indtægt og Formue, altsaa »Evne« til at svare Skat, dels en Ejendomsskyld paa alle faste Ejendomme efter deres Værdi uden Hensyn til Prioriteter o. dsl., altsaa nærmest med »Nytten« som Grundlag.

I 1802 lignede man altsaa det hele Beløb udelukkende paa de faste Ejendomme; dette finder man med Nutidens Forhold for Øje urimeligt, men paa den anden Side var Springet til slet ikke at benytte Ejendommene som Statsskatteobjekter dog for stort, og man indførte derfor en ganske vist meget lemfældig Ejendomsskyld, som anslaaes at skulle indbringe henimod 4 Mill. Kr., medens de faste Ejendomsskatter, Staten gav Afkald

paa, androg ca. $10^{3/4}$ Mill. Kr. Derved tilvejebragtes ogsaa et Skattegrundlag, som Kommunerne kunde anvende ved deres Paaligning. At de faste Ejendomme er gode Skatteobjekter nu som før, maa erkendes, og det hvad enten man anser »Evnen« eller »Nytten« som det rette Grundlag for Beskatningen; med Besiddelse af fast Ejendom er i Almindelighed ogsaa forbundet Evne til at svare Skat, i hvert Fald naar Talen er om en saa lille Skat (1,1 p. m.), som den her paalagte, og hvor der er taget saa vidtgaaende Hensyn over for Smaaejendomme som sket ved Lovens Moderationsbestemmelser, og at de faste Ejendomme paa mange Punkter drager Nytte af Statens Institutioner, og derfor ogsaa bør bære deres Del af Statsbeskatningen, behøver ingen nærmere Paavisning.

Forskellen overfor tidligere beror — foruden paa at kun 30 pCt. af de nye Skatter lignedes paa dette Grundlag — tillige paa Grundlagets Bevægelighed. Den isolerede Taksation af 1802, som senere afløstes af den uforanderlige Matrikel, er nu blevet erstattet med en Vurdering til Ejendomsskyld, som første Gang skal gentages efter 5 Aars Forløb, senere med 10 Aars Mellemlum, og hvor der endda er aabnet Mulighed for Omvurderinger for de enkelte i Mellemtiden. Der er dernæst heller ikke Tale om en saadan Klassevurdering som i 1802; alle faste Ejendomme skal nemlig ansættes til deres Værdi i Handel og Vandel uden Besætning, Inventarium, Maskiner og andet Driftsmateriel, men med mur- og nagelfast Tilbehør, og til Vejledning ved Udfindelsen af denne Værdi anvendes dels opnaaede Salgspriser, dels Vurderinger til Laaneefterretning, ved Beboelseslejligheder tillige den faktiske eller

antagne Lejeværdi. Det er altsaa et i høj Grad bevægeligt System, som passer til Nutidens foranderlige Forhold, og derfor ogsaa har fundet Anvendelse i andre Landes Skattesystemer.

Af Lovens væsentligere Bestemmelser skal iøvrigt anføres: Fritagne for Ejendomsskyld er en Del offentlige Anlæg og Bygninger, herunder ogsaa kommunale Ejendomme med Undtagelse af saadanne, der anvendes til Landbrug, Havebrug eller Skovdrift samt Bygninger, der anvendes til Udleje; endvidere Bygninger med offentlige Formaal, som Skoler, Hospitaler, Biblioteker, Musæer, Gymnastik- og Forsamlingshuse osv. Ligesom i tidligere Tid Lejligheder under en vis Størrelse var fritaget for Bygningsafgift, saaledes træffer man ogsaa i denne Lov væsentlige Begunstigelser for de mindre bemidlede Samfundslag. Dersom saaledes i Beboelsesejendomme den aarlige Lejeværdi af hver enkelt Lejlighed ikke overstiger 180 Kr. i Hovedstaden og paa Frederiksberg, 120 Kr. i Købstæder, Handelspladser og Gentofte-Ordrup, 60 Kr. paa Landet, fritages Ejendommene for Skatten, og er det kun en Del af Ejendommen, der opfylder Betingelsen, kan Fritagelse for Skat indrømmes for denne Del. Endnu større Fritagelse kan indrømmes overfor Bygninger, der ere opførte af Foreninger for billige Arbejderboliger. For Landejendomme skal først svares fuld Ejendomsskyld, naar Vurderingssummen er 12,000 Kr.; for Ejendomme af denne Art, hvis Vurderingssum er under 8000 Kr., fradrages 2000 Kr., for de paa 8—12000 Kr. fradrages 1000 Kr. i Vurderingssummen. For Huse, der bebos af én Familie, og hvis Beboere tilhører Arbejderklassen eller ernærer sig ved Fiskeri eller Haandværk uden fremmed Med-

hjælp, fradrages, naar Vurderingssummen er under 3000 Kr.: 2000 Kr., naar den er fra 3000 til 4500 Kr.: 1000 Kr. og fra 4500 til 6000 Kr.: 500 Kr. Fuld Ejendomsskyld svares, naar Vurderingssummen er 6000 Kr. Er en Landbrugsejendoms Værdi under 24,000 Kr., eller har den et Tilliggende af under 3 (paa Bornholm $4\frac{1}{3}$) Tdr. Hartkorn, kan den indtil videre fritages for at svare mere i Ejendomsskyld end tidligere i Statshartkornsskat. Ejendomsskyld paa mindre end $\frac{1}{2}$ Kr. aarlig bortfalder.

Som nævnt udgør Skatten 1 Kr. 10 Øre af hver 1000 Kroners Ejendomsværdi; den opkræves fra 1. Juli 1904 og forfalder halvaarsvis. Landet inddeles i Skyldkredse, hvis Formand udnævnes af Finansministeren, medens Kommunalbestyrelserne vælger de øvrige Medlemmer. Der er truffet udførlige Bestemmelser om, hvilke Oplysninger Ejerne skal give til Brug for Vurderingerne, og Loven fastsætter endvidere, at Finansministeren lader udarbejde og omsende en trykt Vejledning til Lovens rette Anvendelse, særlig med nærmere Regler om Vurdering og Skyldsætning. Det kan ved kgl. Anordning fastsættes, at Ejendomsskylden skal opkræves ved de samme Myndigheder og efter samme Regler som Statsindkomstskatten.

Medens Ejendomsskylden altsaa hviler paa selve de faste Ejendomme og i Almindelighed udredes af Ejeren*) som saadan, uden at der iøvrigt tages Hensyn til hans økonomiske Forhold, er der i Loven om Indkomst- og Formueskat til Staten taget det mest detaljerede Hensyn til de enkelte Skatteyderes hele

*) Der er i selve Loven givet nærmere Bestemmelser om Fordelingen af Skatten mellem Fæster, Forpagter og Ejer.

økonomiske Stilling. Skatten er beregnet at skulle indbringe godt 9 Mill. Kr., hvoraf Tredjedelen anslaaes at falde paa Formueskatten.

Det er nu længe siden, vi her i Landet har haft en Indkomstskat til Staten, sidste Gang var i Begyndelsen af 1870'erne, medens derimod Kommunerne stadig har faaet en betydelig Del af deres Skatteindtægt efter dette Grundlag, i København i Form af en ren Indkomstskat, i Provinsbyerne og Sognekommunerne som Formue- og Lejlighedsskat. Der er iøvrigt ret stor Forskel paa det Omfang, i hvilket Indkomstskatten anvendes i de forskellige Kommuner, i Provinsbyerne er det henimod de $\frac{9}{10}$ af det samlede Skattebeløb, der indvindes gennem Formue- og Lejlighedsskatten, i København godt $\frac{2}{5}$ og paa Landet — Sogne- og Amtskommuner under ét — kun henimod $\frac{1}{3}$, idet Skatterne paa de faste Ejendomme spiller en langt større Rolle i Hovedstaden og paa Landet end i Provinsbyerne.

Man kan derfor ingenlunde sige, at man hertillands er ukendt med en Indkomstskats Princip, hvilket naturligvis er af stor Betydning ved Lovens Udførelse i det praktiske Liv. Staten har ogsaa hyppigt opkrævet Indkomstskatter, i tidligere Tid ofte i Forening med en Formueskat, men det har mest været som Hjælpe-middel under ekstraordinære Forhold — ligesom ogsaa oprindelig den københavnske Indkomstskat var tænkt at være en Supplementskat. Saaledes kender man bl. a. fra Slutningen af det 17. Aarhundrede Indkomstskatter, og de anvendtes gentagne Gange i det 18. Aarhundrede (i 1789 udskreves 5 pCt. af almindelig Indtægt og 10 pCt. af Formueindtægt, nemlig $\frac{1}{2}$ pCt. af Formuen). I det sidst forløbne Aarhundrede opkrævedes en Ind-

komstskat i 1810—15, derefter i 1848—51 i en Form, der meget lignede den engelske income and property tax, og endelig ved Love af 1864 og 1867 som Følge af Krigen. I 1870 blev der givet almindelige Regler for Udskrivning af en Indkomstskat, og paa Grundlag af denne Lov opkrævedes der i Tiden $\frac{1}{4}$ 1870— $\frac{31}{3}$ 1872 en Skat af $2\frac{1}{2}$ pCt., der skulde erlægges i tre Terminer. Denne sidste Skat var ikke forbundet med nogen Formueskat; den udrededes med samme Procent af alle Arter af Indkomst, skattefri vare Indkomster under 800 Kr. i København, under 700 Kr. i Provinsbyerne og under 600 Kr. paa Landet, hvorhos der var Moderation for de nærmest følgende Indtægter, saaledes at fuld Skattepligt først indtraadte ved en Indtægt af 4000 Kr. Skatteyderne opfordredes til selv at angive deres Indtægt. Skatten indbragte Staten ca. 4 Mill. Kr.

Siden den Tid har Indkomstskatten, suppleret med en Formueskat, fundet ivrige Forkæmpere her i Landet som i Udlandet, og teoretisk set kan man ogsaa ved en saadan Skat bygge det smukkeste System op og derigennem tage alle de Hensyn, som en Skat bør tage, naar den skal ramme Befolkningen efter dens Evne og efter Skatteydernes hele økonomiske Stilling. Vanskeligheden ligger i at erhverve det fornødne Kendskab til Skatteydernes Indtægter og Formue, men i saa Henseende byder naturligvis Nutidens kulturelle Forhold og den hele Form, hvorunder Produktionen foregaar, adskillig bedre Hjælpemidler, end man havde i gamle Dage. I Praxis er Teorierne jo ogsaa gennemført f. Eks. i Preussen og Norge. Vor nye Indkomst- og Formueskat er nærmest bygget paa det preussiske

Grundlag, men selvfølgelig med al mulig Hensyntagen til vort Fædrelands specielle Forhold.

Det bestemmes i Loven, at fra 1. April 1904 skal der svares dels en Formueskat paa 0,6 p. m., dels en Indkomstskat efter en stigende Skala, begyndende med 1,3 pCt. for Aarsindtægter paa under 2000 Kr., og endende med 2,5 pCt. for Indtægter paa 100,000 Kr. og derover. Paa denne Maade bliver altsaa de vedvarende Formueindtægter, som ret og billigt er, beskattet haardere end de kortvarige Indtægter. Som skattepligtig Indkomst betragtes de skattepligtiges samlede Aarsindtægter, hvad enten de hidrører her fra Landet eller ej, bestaaende i Penge eller Formuegoder af Pengeværdi, og skattepligtig er enhver her i Landet bosat Person — ogsaa naar han midlertidig tager Ophold i Udlandet — samt Personer, som uden at have Ophold her i Landet herfra nyder Pensioner, Vente-penge, Klosterhævning, Udbytte fra offentlige Indretninger m. v., og uden at være bosat her i Landet ejer fast Ejendom, Tiender, Fideikommiskapitaler eller er Deltager i nogen Næring eller Virksomhed her i Landet; endvidere Aktieselskaber o. l. samt Forbrugs- og Produktionsforeninger, naar deres Virksomhed udstrækkes ud over Medlemmernes Kreds, dog at der for slige Selskaber i den beregnede Indkomst fradrages 4 pCt. af den indbetalte Aktiekapital, Andele o. l., saaledes at der i hvert Fald kun indtræder en Dobbeltbeskatning for den herud over indvundne Indtægt; Skatteprocenten for saadanne Selskaber er 2 pCt.

Undtagne fra Skattepligt er foruden Kongehuset og fremmede Magters Repræsentanter, Udlændinge, der midlertidig have Ophold her i Landet, samt Kredit-

kasser, Kreditforeninger og Sparekasser, dog ikke saafremt disse Instituter tillige drive Vekselomsætning eller anden Bankvirksomhed, eller hvis Deltagelse i Udbyttet er forbeholdt Stifere, Garanter eller Aktionærer.

Til Indkomst regnes ikke den Formueforøgelse, der fremkommer ved, at den skattepligtiges Formuegenstande stiger i Værdi, saa lidt som der gives Fradrag, hvis de synker i Værdi, ej heller Indtægter, som hidrører fra Salg af den skattepligtiges Ejendele, naar disse Salg da ikke er vedkommendes Næringsvej. Endvidere ikke Arv eller Forskud paa Arv, Udbetaling af Livs- og Brandforsikringer, Indtægter der hidrører fra Kapitalforbrug eller Laan. Ved Indkomstens Beregning fradrages Driftsomkostninger, ved Embedsindtægter Kontorhold og paa Embedet hvilende Pensioner, endvidere direkte Skatter og Afgifter til Stat og Kommune, Fæste- og Forpagtningsafgifter, Aftægt, Tiender o. dsl., Renter (men ikke Afdrag) af Prioriteter og anden Gæld.

I enhver Indkomst fradrages som skattefri: i København og paa Frederiksberg 800 Kr., i Købstæder samt Marstal og Frederiksværk 700 Kr. og paa Landet 600 Kr., samt for hvert Barn under 15 Aar henholdsvis 100, 85 og 75 Kr. Ved dette Fradrag indtræder altsaa ogsaa lempeligere Forhold for de smaa og middelstore Indtægter foruden ved selve den progressive Skala. Skatten ansættes almindeligvis efter Indkomsten i det Kalenderaar, der gaar forud for Ligningen.

Formueskatten rammer i det væsentlige de samme Personer som Indkomsts-katten; de, som paa Grund af Indtægtens ringe Størrelse er fri for Indkomstskat, svarer heller ingen Formueskat, hvis Formuen er under

3000 Kr. I øvrigt rammer Skatten al rørlig og urørlig Formue, dog ikke Møbler, Husgeraad og Klæder, suspensivt betingede Formuerettigheder, Brugsrettigheder eller Krav paa periodiske Ydelser. Ved Formueberegningen fradrages den skattepligtiges Gæld.

Der er givet udførlige Regler om Skatteligningen, de skattelignende Myndigheder m. v. Der er ikke tvungen Selvangivelse, men Skatteyderne opfordres til at angive deres Indtægt og Formue; den, der ikke angiver sin Indkomst, fortaber Retten til at gøre Indsigelse mod Ansættelsen til Indkomstskat, med mindre han kan godtgøre, at Ansættelsen overskrider hans virkelige Indtægt med mere end 25 pCt. Er Forskellen større end 25 pCt. skal han betale Skat af den virkelige Indkomst plus 15 pCt. Offentliggørelse af Indkomst- og Formueansættelser maa fremtidig ikke finde Sted. De enkelte Kommuner opkræver Skatten for Staten mod et Vederlag af $1\frac{1}{2}$ pCt. af de indgaaede Beløb.

Samtidig med disse Statens nye Skattelove træder en Del Ændringer i den kommunale Beskatning i Kraft. I de herom givne Bestemmelser er der givet nøjagtige Regler om Kommuneskattens Fordeling mellem Opholds- og Erhvervskommunen; der er herved raadet Bod paa det ofte og med god Grund paaklagede Forhold, at man har kunnet unddrage Erhvervskommunen Skatten af de Næringer, som haves i vedkommende Kommune, ved at bo uden for denne, hvilket med Nutidens lette Kommunikationsmidler ingen særlige Gener volder Skatteyderen, men som naturligvis er en stor Uretfærdighed mod Kommunen, hvem han volder Udgift og drager Nytte af, og dens øvrige Beboere, som ogsaa stilles ulige i Konkurrencen. — Endvidere

er der aabnet Kommunerne Adgang til Beskatning af de i Kommunen værende Aktieselskaber og til Paaligning af kommunal Ejendomsskyld. Paa Landet vil derved den forældede Hartkornsbeskatning efterhaanden kunne forsvinde og blive afløst af en rationel Værdibeskatning af alle de i Amts- og Sognekommunerne beliggende faste Ejendomme; fra 1925 skal Hartkornet ophøre som Skattegrundlag. I Byerne kan der som kommunal Ejendomsskyld udskrives indtil et saa stort Beløb som det, hvormed den hidtilværende Statsbyggningsafgift overstiger den nye Statsejendomsskyld, og lignende Regler gælder ogsaa for Bygningsafgiften paa Landet. Der er derved givet Byerne Lejlighed til at faa større Kommuneskat af de faste Ejendomme, hvilket er af Betydning navnlig for Købstæderne, hvor de kommunale Skatter paa Ejendommene i Forvejen er saa smaa. Paa denne Maade vil Formue- og Lejlighedsskatten rundt om kunne blive nedsat, hvad der paa mange Steder er al mulig Grund til; i København fastsætter Loven ligefrem, at Skatteprocentens tidligere Maksimum 3 pCt., nedsættes til $2\frac{1}{2}$ pCt. At Kommunerne faar Lov til at beholde Bygningsafgiften, er saa meget rimeligere, som det var de tilfældige Ejere af Ejendommene en Ophævelse deraf vilde komme til Gode, ikke derimod Lejerne, som nu faktisk udreder den gennem de forhøjede Lejesummer, og disse vilde sikkert kun meget langsomt være blevet paavirket af Skattens Bortfalden.

I Loven om kommunal Beskatning er truffet de nærmere Bestemmelser om Anvendelsen af Statsskatteansættelsen ved den kommunale Skat, ogsaa uden for København. (I Hovedstaden, hvor man i Forvejen

har Indkomstskattens rene Princip, er en Overførelse af de nye Bestemmelser jo lettere). I en Vedtægt kan det da bestemmes, at Skatteindtægten overfor Kommunen udfindes ved til Statsskatteindtægten at lægge indtil 50 pCt., hvis Indtægten skyldes Kapitaler o. l., indtil 35 pCt., saafremt den flyder af fast Ejendom, indtil 25 pCt., hvis den er Livrente, Pension, Aftægt, og indtil 15 pCt. ved pensionsberettiget Indkomst. Endvidere har man stadig Lov til at anvende det gamle »Formue- og Lejligheds«-Princip ved at forhøje Indkomsten paa Grund af forholdsvis store Indtægter, ringe Husstand, særlig heldige Driftsforhold, og ved at formindske den, naar der er stor Børneflokk, Sygdom, Tab, Uheld og forholdsvis ringe Indtægt; Forhøjelsen kan naa indtil 25 pCt., Nedsættelsen indtil 65 pCt.

Endelig er det i denne Lov bestemt, at Staten skal yde Kommunerne et aarligt Tilskud paa $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr., der fordeles mellem disse efter de kommunale Udgifter til Skolevæsen, Forsørgelsesvæsen og de frie Fattiggasser, dog saaledes at der tillige tages Hensyn til, hvilken Andel de paagældende Udgifter udgøre af de enkelte Kommunes Indkomst- og Formueskat til Staten; er Udgifterne store i Forhold til Skatteevnen, faar de paagældende Kommuner en forholdsvis større Andel af Tilskuddet.

Resultatet for Staten af den hele Reform er, at den giver Afkald paa gamle Statsskatter til et Beløb af ca. $10\frac{3}{4}$ Mill. Kr. og yder Kommunerne et Tilskud paa $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Til Gengæld modtager den i nye Skatter: Ejendomsskylden, som er anslaaet at skulle indbringe c. 4 Mill. Kr. og Indkomst- og Formueskatten med c. 9 Mill. Kr. Paa den Maade skulde der være

en Gevinst for Staten paa c. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr., men samtidig vedtoges en Tiendelov, der om nogle Aar paabyrder Staten en aarlig Udgift til Hjælp ved Afløsningen, som betydelig overstiger disse $\frac{3}{4}$ Mill. Kr.

Det er store Reformarbejder, som saaledes har fundet deres Afslutning i Rigsdagssamlingen 19⁰²/₀₃. og de vil i høj Grad komme til at sætte deres Præg paa de følgende Aars økonomiske Liv her i Landet.

Sammenstiller man de to Skattesystemer af 1802 og 1903, maa man indrømme, at hvor godt Systemet af 1802 end var i sin Planlæggelse og under de Tidens Forhold, saa vil en saadan Afgift, alene paa de faste Ejendomme efter delvis ubevægelige og uforanderlige Grundlag, ikke være hensigtsmæssig under Nutidens økonomiske Forhold. Mere i Samklang med disse er det nye System med en lav og bevægelig Skat paa de faste Ejendomme, nemlig efter disses Værdi i Handel og Vandel, og dernæst som langt den væsentligste Del af de nye direkte Skatter, en personlig Indkomst- og Formueskat, hvormed Meningen har været at ramme hver enkelt Skatteyder netop efter hele hans øjeblikkelige økonomiske Stilling. Skulde man derfor i Øjeblikket begynde med et helt nyt Skattesystem uden Hensyntagen til et bestaaende gammelt, er der ikke Tvivl om, at de nye Skatter vil komme til at hvile langt mere retfærdigt, og man maa derfor ogsaa haabe, at vi nu for lang Tid har bragt de direkte Skatters Reform til Afslutning. At det er et meget tvivlsomt Spørgsmaal, om det var rigtigt helt at ophæve Gammelskatten, som nu gennem Aarhundreder har hvilet paa Landets Jord, og dels derved, dels som en enkeltstaaende Skat for en Del har frembudt Mulighed for

at være indgaaet i Ejendommens Værdi, maa sikkert indrømmes. I Stedet for det direkte Statstilskud havde Kommunernes Beboere maaske snarere faaet, hvad der virkelig tilkom dem, naar Kommunerne havde faaet udleveret en Del af de gamle Hartkornsskatter til kommunal Disposition, og saaledes skete det jo i Virkeligheden ogsaa med Bygningsafgiften. Men der vil herom altid staa Mening mod Mening; nu laa de politiske Forhold saaledes, at det var muligt at faa en Reform paa det Grundlag, som ovenfor er skitseret, og viser det sig, hvad i høj Grad maa ønskes, at Lovene i Praksis kommer til at svare til, hvad Meningen med dem har været, nemlig at afløse et gammelt og uretfærdigt System med et nyt, som rammer Befolkningen paa en retfærdig Maade med Hensyntagen saavel til dens Evne til at svare Skat som til den Nytte, den har af Staten og dens Institutioner, maa Reformens Gennemførelse hilses med Tilfredshed. Ved en saadan Skatteomlægning kan det naturligvis ikke undgaas, at nogle komme til at betale noget mere, andre noget mindre i Skat end før; men vil man opnaa Retfærdighedens Gode, maa man ogsaa paatage sig de dermed forbundne Ulemper.
